

AKTÍV ANYÁK HANGJA

2016 | 05

EGYEDÜLÁLLÓ
ANYÁK HANGJA
PROJEKT

EGYEDÜLÁLLÓ ANYÁK HANGJA PROJEKT

Az *Egyedülálló anyák hangja* projektünk a Norvég Civil Támogatási Alap hozzájárulásával és szerveztünk, a Holdam Egyesület megvalósításában éppen most zajlik, mondhatni ez idő tájt van a sűrűjében. Már látszanak az eredményei, kezd kitapinthatóvá válni a hatása, de még nem befejezett, így alakítható a folyamata. Az a társadalmi tény mozdította egyesületünket az egyszülős családok problémái felé, hogy Magyarországon minden ötödik család ilyen és számuk növekszik. 86%-ukban az anya a családfő (KSH, 2011). A Magyar Államkincstár adata szerint 2013-ban B-A-Z megyében 38 249 fő az egyedülálló, családjukról gondoskodó anyák száma. S bár létszámában ez igencsak jelentős társadalmi csoportot jelent, problémáik mintha láthatatlanok lennének. Ők maguk nem beszélnek nehézségeikről. Társadalmi érdekérvényesítő tevékenységük kitapinthatatlan. Ugyanakkor nincs meg a társadalomban sem a reflex: "Nekik nehéz, segítenünk kellene!" Patriarchális viszonyok között elítélve, támogató közeg hiányában a létfenntartás magánharcai szintjén marad a helyzetüket segítő problémakezelés.

Sem a társadalom kognitív, sem az intézményi-törvényi térképén nem jelennek meg önálló tulajdonságokkal-problémákkal jelzett csoportként. Nem védik őket törvények a munkahelyen. Kimaradnak az olyan kvalitatív társadalomtudományi kutatásokból is, amelyek élet- és identitásstratégiáikra, nehézségeikre, értékeikre, kulturális mintáikra kérdeznének rá. A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet társadalomtudományi könyvtárában alig van ezzel a célcsoporttal foglalkozó irodalom. A szociológiai felmérések mindössze a halmozottan hátrányos helyzetűkre világítanak rá: "A szegénységi kockázat jelentősen megnő, ha egyszülős a háztartás. Ha a háztartásfő nő, a szegénységi kockázat kétszerese annak, mintha férfi." (Családpolitika más szemmel, MTA KTI 2009.) "A gyermekes családok felbomlásának azért szentelünk kiemelt figyelmet, mert ily módon rövidebb-hosszabb időre egyszülős családok keletkeznek, amelyek köztudottan a leghátrányosabb társadalmi csoportok közé tartozna." (KorFa 2009/1)

Az elvált nőt sújtja a társadalmi előítélet, megbélyegzés: nem volt képes vagy nem volt hajlandó összetartani a családot. S ha még a válás kezdeményezője is ő volt, akkor nagyon könnyen kaphatja panaszaira válaszként, hogy "Te akartad így, most oldd meg!" A segítői attitűd, empátia, tolerancia nem jelenik meg sem a társadalomban, sem a munkahelyen, sem a szűkebb környezetben. Illetve nincsenek minták a segítségnyújtás mikéntjére, nincsenek kidolgozott cselekvéstervek, informális intézmények. A családsegítésre hivatott intézmények a kríziskezelésre és a gyermekek védelmére helyezik tördésük fókuszát, a mindennapi élet sokszor nyomasztó, de nem kezelhetetlen problémáival magára marad az egyedülálló édesanya. "Valahogy megoldják!" Ez a mondat már szinte szállóigévé vált azokon a civil médiában megjelenő felületeken, ahol egy-egy magánkezdeményezésű blog, honlap mégiscsak nekirugaszkodik, hogy valamiképpen megpróbáljon fogást találni ezen a nehézségekkel terhelt, ám tisztességgel cipelt élethelyzeten. De a célcsoport által megélt problémák társadalmi kezelése nem tud elmozdulni az egyedi esetek egyedi helyzetektől. Az, hogy az egyedülálló anyák életébe, annak nehézségeikbe, nem lát bele igazán senki (sem volt férj, rokonság, társadalom) az sokszor azért van mert ők maguk sem beszélnek azokról. Segítséget, valami fura, félreértelmezett virtusból inkább nem kérnek senkitől. Támogató közösségek nem szerveződnek körükük, hogyan is lehetne, hiszen nincs idejük, lehetőségük kapcsolódni, kapcsolatokat ápolni. Az egyedülállók önszorgító csoportjaira Magyarországon alig van példa, Miskolcon sincs ezen a projekten kívüli ilyen jellegű kezdeményezés. Nem szokás miféleképpen a közösségi támogatásban hinni. Ezért is üttörő, bár a szervezeti gyakorlatunktól egyáltalán nem idegen a vállalkozásunk: a problémákra közösségi megoldásokat keresünk.

A Holdam Egyesület 2007 nyarán alakult és azóta aktívan vesz részt családokat érintő, szemléletformáló tevékenységekben, és a női támogató közösségek születésének népszerűsítésében. Küldetésünk, hogy segítséget nyújtsunk a női életkörülményeinek felmerülő kérdésekben. Egyre inkább női csoportok érdekérvényesítését helyezzük előtérbe, továbbá komplex módon támogatjuk a női önszerveződést. Az egyesületünk önkéntesek bevonásával 2011-től működteti a *Holdam udvar* családbarát közösségi teret, Észak-Magyarország első civil anyaközpontját, mely tagja a Anyaközpontok Nemzetközi Hálózatának is. A Holdam Udvar különleges találkozási pont, ahol az anyák és gyermekeik napi rendszerességgel jelen lehetnek. Ez a tér biztosítja a helyszínét is a project különböző kezdeményezéseinek, úgymint önszorgító kör, fórumszínházi próbák és előadások, egyéni tanácsadások, *Erő a változáshoz* csoport, a témát érintő fórumok.

A projektet előkészítő fázisban a célcsoporttal készített fókuszcsoporthozos interjúk során az alapvető megélhetési gondokon túl a mindennapi élet szervezésének gondolatai, az anya egyedülállóból adódó mentálhigiénés nehézségek és a társadalmi környezethez kapcsolódó kommunikációs zavarok jelentek meg kezelhető és kezelendő problémacsoportként. A mindennapi élet fenntartása a célcsoport számára a legközvetlenebbül érzékelt, így a legkönnyebben kimondható probléma: "Csepeg a csap, a kerti fűzfát meg kellene ritkítani, leszakadt a polc, de a volt férjem elvitte magával a szerszámaikat, szakembert hívni pedig egy vagyon." A lelki erő megtartása - miközben az anyának nincs magára fordítható ideje, felnőtt társ nélkül van és a bajok, gondok megoldásáért övé a felelősség - már sokkal nehezebben kimondható, megfogalmazható. "Mindenben egyedül kell döntenem, félek, nyomasztó a felelősség." A kommunikációs és kapcsolódási problémáik felismeréséhez a társadalmomból nem nagyon kapnak mintákat: nem tudják hogyan kellene képviselniük problémáikat a világban, elszigetelten élnek a sok őket terhelő feladat között, nincs hitük abban, hogy a megfelelően kimondott szó értelmet nyerhet.

A projekt közvetlen célja egyrészt ezen problémák orvoslására OPERATÍV MEGOLDÁSOK által, úgymint önszorgító csoport, barkácsolószobák szervezése, szakember lista összeállítása mentális és fizikai krízishelyzetekre, *Erő a változáshoz* csoportok indítása nehéz élethelyzetben lévő nők számára. Hosszú távú célként az lebeg a szemünk előtt, hogy szorgalmazzuk és ezzel a társadalmi minták fejlődését is előmozdítsuk az olyan pozitív társadalmi gyakorlatoknak, mint a KAPCSOLATHÁLÓ BŐVÍTÉSE és az ÖNSEGÍTŐ FOLYAMATOK GENERÁLÁSA.

A projektünk a társadalmi szemléletformálást is felvállalja. Legelőbb is magának a célcsoportnak a szemléletét szeretnénk formálni: bátran ADJON HANGOT A PROBLÉMÁINK, vállalja fel szükségleteit, KÉRJEN SEGÍTSÉGET! Legyen proaktív

és dolgozza ki azokat a helyzeteket, találja ki azokat a lehetőségeket amelyek megkönnyíthetik életét. Bízson a közösségi problémakezelésben. Használja ki a projekt biztosította megnyilvánulási lehetőségeket!

Hosszú távon a női szolidaritás és a komplex társadalmi felelősségvállalás iránti fogékonyságot szeretnénk erősíteni a helyi emberekben. A szemléletformálás legfőbb eszközeinek az utcai akciók, kampányok, nyilvános megmozdulások és a fórumszínház előadását valamint az egyedülálló anyák nehézségeire reflektáló fotósorozat elkészítését gondoljuk. Ez utóbbiból mutatunk be néhányat magazinuk és számában. Az akciókat természetesen már a célcsoportot tagjainak bevonásával tervezzük. Szeretnénk, ha a miskolci Női Esélyegyenlőségi Fórumon megalakulna és aktívan jelen lenne a célcsoport tagjaiból egy lobbicsoport. Ahogy halad a projekt, tisztul a mi problématerképünk is arról, hogyan lehetne segíteni és mit lehetne előrébb mozdítani? Az *Aktív Anyák Hangja* magazinunk jelen számában már ezekről a letisztult, vagy kristályosodó kezdeményezéseinkről adunk számot.

Mesélünk az önszorgító csoportunk szerveződéséről, készültünk egy összefoglalót a lassan, de biztosan alakuló blogunkról, ami a miskolci egyedülálló anyákat biztatja, problémáik, gondolataik megfogalmazására. Szorgalmas gyűjtögetésünk eredményeképpen listáink sorakoznak az egyedülállók problémáiról – ezt hívjuk mi problématerképnek -, a megbízható

és Miskolc környékén élő mesteremberek elérhetőségeiről, a Magyarországon fellelhető önszorgító csoportok honlapjairól, az egyedülálló anyákat érintő blogokról és honlapokról, a Női Esélyegyenlőségi Fórum felé közvetített javaslatainkról. S ezekből a listákból e számban néhányat be is mutatunk. Viszont itt kell szót ejtsünk egy olyan listáról, ami sajnálatosan rövid: ez az egyedülálló anyák számára igényelhető állami támogatások gyűjteménye. Ezen idő szerint a három vagy több gyerekes családok számszerűen és arányaiban is több állami támogatást kapnak, mint az egyszülős családok. Ez egyrészt a lobbitevékenység hiányosságait mutatja, másrészt a társadalmi tekintet vakfoltjainak számosságát. Reméljük, hogy ha közvetetten is, de e projekt hozzájárul e hiányosságok társadalmi érzékeléséhez. S végezetül jelentős terjedelemben kell hogy foglalkozunk vállalkozásunk egy olyan sikeres kezdeményezésével, ami magába sűríti projektünk leglényegesebb törekvéseit: a támogató női közeg megteremtésén túl a saját, női hang kihangosítását és a társadalom felé megfogalmazott tiszta üzenetet, hogy "Segítsd őket, ahogy tudod!" Az önszorgító csoportunkba járó egyedülálló anyák egy nagyon izgalmas fórumszínházi előadásra vállalkoztak, amely közönségsikere is mutatja, hogy ha jól szólítják meg a társadalmat, akkor igenis képes meghallani az egyedülálló anyák hangját.

Tuczai Rita

Blogot indítottunk azzal a céllal, hogy felületet biztosítsunk azok számára, akiknek segít, ha leírhatják érzéseiket, gondolataikat. Nem mellékesen ezen a blogon keresztül lehetősége van azoknak is csatlakozni a miskolci egyedülálló anyák közösségéhez, akiket életkörülményeik, időbeosztásuk, vagy épp a féltelmük tart távol az önsegítő csoporthoz való csatlakozástól. Reméljük, hogy idővel kialakulhat egy olyan virtuális közösség, amelyben az anyák egymásnak valós támaszul szolgálnak, előre visznek másokat elakadt élethelyzetükből, vagy egyszerűen sorstársakra lelnek. Ha valaki elolvassa a blogon található bejegyzéseket valódi tapasztalatokkal találkozhat, felfedezhet bennük új megoldásokat, új szempontokat. Talán bátorságot is merítenek belőle arra, hogy segítséget kérjenek és merjék azt elfogadni anélkül, hogy magukat gyengének gondolják.

Íme két írás részlet, két dilemma az Egyedülálló anyák hangja blogról:

Az ideális férfi Nekem

Egyedül álló anya vagyok, két kislányomat nevelem egyedülállóként, már 6 éve. És ha őszinte akarok lenni, már kamasz koromban is volt bennem egy ilyen kép magamról. A párválasztásnál is bennem volt az a mondat, hogy jó apát kell választanom, hiszen a férjét bármikor „lecserélheti” az ember, de a gyermekei apját soha. Elég erős vagyok, meg tudom csinálni egyedül is, mindenre képes vagyok. Sokáig mondogattam ezt magamnak. Hát tessék, kipróbálhatom élesben! Meg is tudom csinálni, sőt nagyon jól csinálom! Az a kérdés, akarom-e? Mára látom, hogy ezek nem a legjobb mantrák voltak, és nem volt a legjobb stratégia. Hisz, ha a társammal ideális a kapcsolat, akkor az a legjobb a gyerekeknek is. Persze biztosan mindenre akadnak ellenérv.

Én sokáig élveztem a szabadságot. Akkor és azt csinálunk a gyerekekkel, amit mi akarunk, nem kell alkalmazkodni, nem kell egy férfiről, mint egy harmadik gyermekről gondoskodni, kiszolgálni. Saját belátásom szerint nevelék és éljük az életünket. Valóban olyan jó-e ez nekem? Bevallom, sok szempontból jó, hisz a magam ura vagyok, hozzáteszem, rövid pórázon tartom magam. Csak olyankor lesz úrrá rajtam az elkeseredettség, amikor néha-néha, egy-egy estét valóban egyedül, gyerekek, barátok nélkül kell töltenem. Olyankor belém hasít az érzés, hogy engem miért nem szeret senki? Ilyenkor elhatározom, hogy nyitottá válok egy új kapcsolatra, ellágyulok és megengedem magamnak, hogy majd valaki kényeztessen. De ki az a férfi, aki „Bátor sólyomként” megjelenik az életemben? Akiért képes lennék három pár vascipőt eljárni, három vas cipőt elrágni és három vaspálcát elkoptatni? Ki az ideális férfi?

Több kutatást készítettek a témában, hosszú a jelzők listája. Tapintatos, érzékeny, alázatos, a nőt szépnek tartja, kiváló humorérzéssel rendelkezik, több nyelven beszél, kedves, romantikus, hűséges, nagylelkű, csodálatos szerető, szereti a macskákat, fitt, kulturált, ezért nem szeretem én, az ilyen jellegű felméréseket.

Valahol azt is olvastam, hogy az, aki ennyi mindent akar szeretni a másik emberben, az nem tudja, hogy mit is akar tulajdonképpen. Első körben talán azt kellene tisztázni: milyen vagyok én, mi a valódi igényem? A konkrét elvárások hiánya mindig ilyen hosszú, irreális tartalmú listákat hoz létre. A kicsi, reális igény nem egyenlő az igénytelenséggel, és hogy tökéletes férfi nincs is. (...)

VÁLOGATÁS AZ EGYEDÜLÁLLÓ ANYÁK HANGJA BLOG OLDALRÓL

A saját igényeim? Nehéz összeállítani egy listát! Az biztos, hogy fontos számomra:

- felnézhessek rá, mint ahogy az is, hogy ő is nagyra tartsa az én tevékenységeimet és támogasson bennük,
- szeresse a gyermekeimet,
- legyen dolgozó, szorgos,
- érezzem magam mellette biztonságban,
- szeresen utazni, táncolni,
- és szeretem, ha egy férfi magas, mert akkor kicsi virágnak érzem magam, akit meg lehet védeni.

Nem akarom túl hosszúvá nyújtani a listámat, nehogy ne legyen olyan férfi a földön, aki teljesíteni tudná az elvárásokat, viszont nagyon kíváncsi vagyok a ti véleményetekre.(...) Neked milyen ez a tökéletes férfi?

Látás – hatás – láthatás

– Kisfiam, most már csak akkor fogsz apukáddal elmenni, ha akkor jön érted, amikor a bírósági határozat engedi.

– Jó, anya.

– Kisfiam, én mindig elengedtelek vele, amikor megjelent. Csak most már elegendem van, hogy kérdezek tőle valamit és ő kiabál velem.

– Igen, anya.

– Meg hogy nem mondja meg, mikor hoz haza. Nem fogok vele küzdeni. Azért mentünk a bíróságra, hogy megegyezünk.

– Igen, anya.

– Megegyeztünk. Rugalmas voltam eddig, de visszaél a helyzetével.

– Igen, anya.

– Vannak emberek, akiknek megengedsz dolgokat és ők visszaélnak ezzel.

– Igen, anya.

– Mint ahogy Béla is mondta a telefonban a főnökömről. Az egyik munkatársukat kihasználja, mert az megengedi neki. A hétvégén felhívja, hogy tegyen meg neki szívességeket. Nem tud nemet mondani. Hétvégén nem dolgozunk. Fel se vesszük a főnökünknek a telefont.

– Igen, anya.

– Kisfiam, érted te ezt?

– Nem, anya.

Még több írást találsz a <http://egyedulalloanyak.cafeblog.hu/> oldalon, a www.holdam.hu/egyedulallo-anyak/ honlapon

EGYEDÜLÁLLÓ ANYÁK TALÁLKOZÓI

A 2015. áprilisában indított új projektünk egyik első tervezett programja a gyereket egyedül nevelő anyák számára szervezett csoporttalálkozó volt. Miért éppen ez? Az ötletet az adta, hogy ha valaki nap mint nap társ nélkül kell, hogy megszervezze az életét egy vagy több gyerekkel, akkor jó lehet néha egy kicsit kikapcsolódni, hasonló helyzetben élőkkel találkozni, lazítani. Eközben még a gyerekfelügyeletet is megoldjuk nekik, amivel néhány valóban szabad órát tudunk biztosítani. Ráadásul szakembereket is hívnunk, akikről hasznos tanácsokat, lelki vagy gyakorlati segítséget kaphatnak.

Amikor felkerestük ismerőseink között a gyereket egyedül nevelő édesanyákat, nagyon pozitív visszajelzéseket kaptunk: „De jó ötlet! Van az óvodában egy anyuka, aki egyedül van a gyerekekkel, szólok neki is. Végre valaki ránk is gondol!” Fontos volt ez a pozitív visszajelzés, hogy megerősítsen abban, hogy jól teszünk és jó irányban haladunk! Érdekesség, hogy a találkozók eredeti neve (egyedülálló anyák önszorgú csoportja) nem aratott nagy tetszést, ezért változtattuk meg találkozóira.

Aztán elérkezett az első találkozó napja. Nagy izgalommal vártam, hogy kik jönnek és mi a történetük.

Volt, akinek már nagyobbak a gyerekei és élete egy időszakában egyedül nevelte őket. Volt, akinek szintén felnőttek már a gyerekei és még most dolgozza fel friss válását.

Aztán jönnek a döbbenetek: fiatal nők, egyedül 3 illetve 4 gyerekkel és mégis, a nehézségeik ellenére vidámak, optimisták! Erősek!

Az első találkozó ismerkedéssel és a projekt megismertetésével telt.

A második alkalommal azt mértük fel, hogy az egyedülállóság milyen speciális nehézségekkel jár.

Elsőként került megemlítésre a gyerek elhelyezése akkor, amikor az anyukának olyan helyre kell mennie, ahová nem tudja őt magával vinni, vagy ha beteg a gyerek, de még kicsi és nem lehet egyedül hagyni, az anyukának pedig le kell mennie a boltba vagy a gyógyszertárba.

Erre a problémára reflektálva a későbbiekben meghívtuk a Miskolci Otthon Segítünk alapítvány képviselőjét. Ő részletesen elmondta, hogy hogyan tudnak segíteni: pontos szabályok szerint működnek, meghatározott, hogy mit csinálhatnak és mit nem. Rendszeresen segítenek kisgyermekes családoknak – és természetesen egyedülálló szülőknek is. A házimunkától kezdve a gyerekkel való foglalkozáson át heti 2-3 órában önkénteskednek.

Felmerült még problémaként az apróbb ház körüli javítási munkák elvégzése is. Erre már a projekt megírásakor (saját tapasztalatok alapján) is gondoltunk, így elkezdtük a mestermemberek illetve önkéntesen segítő apukák, nagyapák megkeresését. Ők segítenek majd, ha csöpög a csap vagy kilóg a falból a konnektor.

A nyár folyamán elkezdtünk szakembereket is bevonni a programba. Ők kétféleképpen is tudnak segíteni. Egyrészt a

csoport találkozón, másrészt egyéni mentorálás keretein belül.

Arra gondoltunk, hogy elsőként pszichológust hívnunk, aki segíteni tud a lelki problémák feldolgozásában. Drahos Judit-ra esett a választás, aki minden alkalommal színes, érdekes feladatokkal készült és nagy tetszést aratott a jelenlévők között.

Augusztusban Bendász Ildikó óvónő és Simonné Huszár Katalin iskolapszichológus volt a vendégünk, akik az óvoda- és iskolakezdés nehézségeiről beszéltek.

Jött hozzánk szociológus is dr. Szabó-Tóth Kinga személyében, akivel kapcsolati hálónkat térképeztük fel. Kiderült: nem is vagyunk annyira egyedül, van segítő „háló”.

Jogász vendégünkötől, dr. Hronszki Reginától – aki Egyenlő Bánásmód Hatóság referens – megtudtuk mihez van jogunk és hogyan tudjuk érvényesíteni.

Válás után felmerülhet kérdésként, hogy a volt házastárssal és annak családjával, baráti körével hogyan alakul tovább a kapcsolat. Ha a (volt) férj-feleség egymást „öli” annak a gyerekek látja kárát.

Ilyen esetekben lehet segítséget, mediációt kérni. Hogy mi is ez? Ezt tudhattuk meg szakértő vendégünkötől Kós Mariann mediátortól. Majd válás utáni élethelyzeteket elemeztük. Mennyivel lehet több konfliktus forrás egy egyedülálló anya életében, mint a teljes családban élőkében? Konkrét eseteket hallhattunk, amikor akár a házasságot is meg lehetett menteni ilyen külső segítséggel.

Az anyukákban felmerült az igény, hogy jó lenne kommunikációs és konfliktuskezelési technikákat tanulni, gyakorolni, hogy el tudják kerülni a súlyosabb konfliktusokat.

Ennek hatására kommunikációs tréninget szerveztünk, ahol élethelyzeteink kezelésére gyakorlati technikákat sajátítottunk el.

Csodálatos volt megélni ezt a néhány hónapot az egyedülálló anyákkal együtt, ahogy sorsok bontakoztak ki a szemünk láttára, ahogy a kezdetben zárkóztak kezdtek kinyílni.

Van, akinek a története szívszorító, van akié lenyűgöző, csodálatra méltó!

Mindeközben vannak mulatságos helyzetek és jó ha a humorunkat mindig megőrizzük!

A programok 2016-ban folytatódnak várjuk az újabb érdeklődőket is!

Szigethy Gabriella

SZAKMAI MŰHELYEK

2015. június 9-én tartottuk az első szakmai műhelyünket közösségi terünkben, a Holdam udvarban. Olyan szakembereket hívtunk meg, akik munkájuk során találkozh(ot)nak egyedülálló anyákkal. Hívásunkat elfogadta a Miskolci Egyesített Szociális, Egészségügyi és Gyermekjóléti Intézmény (MESZEGI), a Szociológiai Intézet, a miskolci Otthon Segítünk Alapítvány, a Baptista Szeretetszolgálat Miskolci Női Lakóotthona, az Első Miskolci Mediátor Iroda, miskolci és környéki iskolákban dolgozó iskolapszichológus, Waldorf-óvónő, valamint egy 4 gyermekét egyedül nevelő anyuka.

A műhely kezdetén ismertettük az Egyedülálló anyák hangja projektünket, a tevékenységeket, a célokat és a műhelyen alkalmazandó módszert, a world cafe-t. Mi az a world cafe? Nagyon egyszerűen: 3 asztal – 3 csapat - 3 téma. Egy asztalnál 20 percet időz egy társaság, mindhárom asztalt végigjárva, a kérdéseket végiggondolva, azokra választ adva. A témákat előzetesen az önszervező csoport alkalmain gyűjtöttük össze, az anyáktól.

1. téma: Hová tegyem a gyerekeimet?

Nehézséget jelent a gyermek(ek) elhelyezése:

- ha az egyedülálló anya szeretne tanulni, képeződni, fejlődni,
- ha szeretne saját szabadidőt magának,
- ha több műszakban dolgozik és éjszakai,
- ha beteg a gyerek és dolgoznia kell, mert nincsen szabadsága és nincsen, aki vigyázna a gyerekekre,
- ha beteg a gyerek és ügyeket kell intézni,
- ha nyári szünet van.

Meglévő lehetőségek:

1. család, rokonság, nagyszülők,
2. baby-sitter,
3. szomszédok,
4. barátok,
5. kollégák,
6. másik anyuka,
7. családi napközi,
8. közösség: gyerekek és felnőttek jól ismerik és segítik egymást – kialakult közösség esetén könnyebb, pl. Holdam Egyesület,
9. Otthon Segítünk Alapítvány: az otthon keretein belül az anyukával együtt.

Kialakulóban lévő lehetőségek:

1. Szívességcseré Program: csapszerelés – gyermekfelügyelet, szakember kontrollja mellett, értékeléssel ld. Avas.
2. 1 óra kimenő: civileknél ld. Holdam udvarban, játszóházban.
3. Közintézmények játszósarka, játszóháza szakemberrel pl. IKEA.

Ötletek:

1. Munkahelyek szerepe, hozzáállása: óvoda, iskola, tábor biztosítása.

2. Éjszakai gyermekfelügyelet megoldása éjszakai műszak esetén. Az anya dolgozna éjjel, mert több pénzzel jár. Helye lehetne: sulis tornateremben, óvodában, vagy babahotellel vagy civil szervezetek, intézmények által a család lakásában, Miskolc városrészeiben.
3. Civil szervezetek, családsegítők anyagi támogatása, hogy gyermekfelügyeletet tudjanak biztosítani.
4. Önszervező csoportban kapcsolat kialakítása.
5. Önkéntes csapat, akik gyermekfelügyelet vállalnak.
6. Pótnagyszülők hálózata: nyugdíjas óvónők, tanítónők.
7. Komplex ház: önkéntesek és/vagy fizetett alkalmazottak, 1 vagy több órára, egy napra, egy éjszakára, egyedülállóknak ingyenes vagy nagyon kedvezményes, és mellette fizetős szolgáltatásként is.

2. téma: Segítségkérés

Bajba kerültél, kérj segítséget!

Meglévő lehetőségek:

1. családi kör,
2. szélesebb rokonság,
3. szomszédság, baráti körök erősítése,
4. szervezetek, intézmények
5. internetes fórumok – segítségkérés lehetőségei, önértékelés, információ
6. ingyenes jogi tanácsadások
7. telefonos segítségnyújtások

Ötletek:

1. Közösségi fórumok: hálókat erősíteni, közösségi terek + szakemberek + önszervező csoportok gyermekfelügyelettel Miskolc városrészeiben.
2. Teaház egyedülállóknak: benne kulturális programok, közben gyermekfoglalkoztató és párkereső.
3. Apaképző: apa-gyerek kapcsolat erősítése, apa-gyerek táborok.
4. Kulturális közfoglalkoztatott baby-sitter hálózat működtetése Miskolc egész területén.

3. téma: Miben segíthetnek az önkormányzatok?

1. Az állami fenntartású munkahelyeken az egyedülálló anyák számára rugalmas munkakezdés és munkavégzés, munkaidő-kedvezmény, céges óvoda, egyedülálló anya-barát munkahely, adókedvezmény a munkáltatónak, aki egyedülálló anyát alkalmaz.
2. Nagycsaládosok mintájára kedvezmény az egyedülálló anyáknak: családi nyaralás, családi belépő: sport, művészet, oktatás terén a város által fenntartott intézményekben.
3. Önkormányzati ingatlanok nyaralásra való hasznosítása a szünet idejére: ingyenes vagy olcsó közös tábor az egyedülálló anyák és gyermekeik részére, kulturális közfoglalkoztatottakkal.
4. Önkormányzati fenntartású családi napközi: a tehetőses fizet, aki fedezi egy egyedülálló anya gyermekének az elhelyezését
5. Nevelési tanácsadóhoz hasonló szakmai segítség az egyedülálló anyáknak.
6. Valódi játszóház a közintézményeknél ügyfélszolgálati időben.
7. Önkormányzat honlapján és kiadványaiban információ arról, hogy hová fordulhatnak az anyák.
8. Oktatási intézmények rugalmas nyitva tartása.
9. Programsorozat, fesztivál szervezése: ingyenes anyas programok, anyaképzések és ingyenes gyermekjátékok, felügyelet.

2015. november 27-én második alkalommal tartottunk szakmai műhelyt, melyre ezúttal helyi, megyei és régióban kívüli családbarát cégeket hívtunk meg, akik közül részt vett a MESZEGYI, a 2014-es családbarát pályázat egyik nyertese, és egy másik nyertes 2015-ben, a Tiszavasvári Szociális Szolgálat, valamint a GENERALI-PROVIDENCIA Biztosító Zrt., a Gremedios Kft., a Miskolc Holding és két egyedülálló anyuka.

Mitől is lehet egy cég, egy intézmény családbarát díjazott?

A MESZEGYI visszafogadja a GYES-ről visszatérőket, fontosnak tartja az apák szerepét, ezért játékos vetélkedőkkel ösztönzi a férfi munkavállalókat apaságuk minél teljesebb megélésére, pályaaorientációs tanácsadást nyújt, és a munkaidő rugalmas, a szervezeti kultúrába beépül.

A tiszavasvári intézmény rendelkezik Esélyegyenlőségi Programmal és Anyabaráti Politikával. A nyári szünetben 9 héten át minden dolgozónak a gyereke (a szobatisztától 14 éves korig) táborban vett részt. Kiscsoportos kirándulásokat szerveznek. A szabadságok 2/4-vel a dolgozók rendelkeznek. Semmelweis Nap: munkaszüneti nap. Családi nap a helyi strandon.

Természetesen a többi résztvevő cég is jó példával járt elől. Jó gyakorlataik: támogatási rendszer a munkába lépést követő kezdeti időszakban, távmunka, gyereket nevelő szülők szabadságolásának elsőlegessége, képzések biztosítása, egészség- és sportnap.

Résztvevőinket megkérdeztük, hogy szerintük milyen nehézsége lehet egy egyedülálló anyának a munkahelyén? Ezek a válaszok születtek:

- Kollégák közötti feszültség: gyerekes szemben gyerektelen-nel, pl. karácsonyi szabadság. Irigykedés. Erre ötlet: gyereket kell vállalni és akkor a gyerekesek kedvezményét kapja.
- Óvodást nem tudja beadni táborba az életkora miatt, nyáron az iskolai szünet miatt nehéz a munkavégzés.
- Gyerekek miatti hiányzások, emiatt elmaradások a munkában. Többiekre való tekintettel sem tudja túrni a munkáltató, hogy az egyedülálló munkavállaló ne végezze el a munkát. Aranyos, kedves, jól dolgozik, de a nyári hónapban csak 5 napot dolgozik. A for-profit cégek nem tudják hosszú távon tolerálni. Szív és ész összeütközik.
- Nincs állandó segítsége, vagy meg tudja oldani, vagy nem, a túlóra idejére a gyerek felügyeletét.
- Folyamatos stressz, hogy mindenhol, a munkahelyén is időben ér-e oda.
- Ráutaltság a barátnőre, hogy eleget tudjon tenni a munkahelyi kötelezettségeinek.
- Ha túlórázni kell, ki viszi el a gyereket sportra vagy különóra-ra?
- Munkaidőben elintézendő dolgok megoldása.
- Nyári szünet alatt elhelyezni a kisgyereket.
- Nem tud pótmunkát vállalni, pedig szeretne.
- Gyerek sokat lehet beteg – felügyelet megoldása.
- Óvoda után – mi legyen, ha éppen munka van?

Milyen egyéb nehézségek merülhetnek fel a munkahelyen kívül?

- Apuka fizet-e? A gyámhivatalban állam általi megelőlegezést lehet kérni.
- Ingázás: kisvárosban, falun milyen lehetőségek vannak?

- Ha van barátnő, az elfoglalt lehet, vagy a barátnő nem mindig mobilis.
- Mikor van ideje saját magára?
- Ha szeretne új párkapcsolatot, hogy tud ismerkedni?
- Gyerekelhelyezés: nagymama egészségügyi állapota nem engedi, vagy nagymama távol él, vagy nagymama még munkavállaló.
- Minden felelősség az övé. Nincs, akivel megossza, illetve megbeszélje a problémákat. Egyedül kell döntenie mindenről.
- Krónikus időhiány.
- Orvosi rendelésre elvinni a gyereket.
- Be tud-e fizetni időben minden csekket?
- Tanulni, fejlődni nem tud, kiszolgáltatott, nem mer vállalni.
- Egyszerre akar apja és anyja is lenni a gyerekének.
- A büntudattal küzd, hogy mit is rontott ő el, amikor madáretetőt kell csinálnia a gyerekek hétvégén a technika órára.
- Magányos, nem tud elmenni felnőtt programokra.
- Anyagi problémái vannak.
- Színház vagy egyéb programra való eljutás.
- Elromlott, nem működik, ki kell cserélni.
- Olyan jó lenne, ha itt lenne... egyedül.
- Miből, mit, hogyan, a fene vigye el.
- A gyermek nagyon ragaszkodhat az édesanyjához, mert egyedül neveli, több időre vágyik.
- Egyedüli gyerekként beilleszkedési problémái lehetnek – több idő anyával.
- Gyermekkel kapcsolatos nevelési problémák egyedül történő megoldása.
- Nagybevásárlás
- Ha beteg az anyuka...

Javaslatok, amik a nehézségek kezelésére irányulnak:

- A két fél, a munkáltató és munkavállaló közötti kommunikáción van a hangsúly, hogy tiszta, őszinte és egyenes legyen kettejük között a párbeszéd.
- Adok-kapok mérleg serpenyője egyensúlyban legyenek: az anyuka – többi kolléga – munkáltató között. Kompenzáció fontos.

Miért fontosak számunkra a szakmai műhelyek? Fel szeretnénk hívni a szakembereket, a cégek figyelmét a gyermeküket egyedül nevelő anyákra, különleges élethelyzetükre. Ha műhelyeink vendégei hallanak az egyedülálló anyákról, megismerik lehetséges helyzetüket, a későbbiekben hétköznapi és munkahelyi problémáik felé még nagyobb megértéssel fordulnak és segítik őket javaslatokkal és a megoldások megtalálásában.

Rácz Linda

JÁTSZANI IS ENGED? MI IS AZ A FÓRUM SZÍNHÁZ?

Fórum Színház a nézők bevonására és aktív részvételére épülő színházi forma, mely speciális dramaturgiájánál fogva különösen alkalmas a feldolgozásra, melyet különböző pedagógiai módszerekkel érhetünk el. Augusto Boal egy brazil színházi szakember, rendező, politikus és népművelő, akinek színházi technikáit, módszereit ismerik és használják a világ minden részén.

Boal meggyőződése az volt, hogy ha valaki egy fiktív színpadi történet főszereplőjeként megpróbálja megváltoztatni kilátástalannak tűnő helyzetét, és ez a kísérlet a darab képzeletbeli világában sikerül, akkor az átélt élmény cselekvési mintát ad a nézőknek, és elősegíti, hogy a valóságban is kézbe vegyék sorsuk irányítását. Úgy fogalmaz, hogy a játészó-nézők színpadi akcióit valóságos cselekvéseik főpróbájaként lehet felfogni.

Munkásságának kezdete óta állandóan változtatja, csiszolja színházi módszereit. Ennél a színházi formánál Boal, nem feltétlenül hivatásos színészekkel dolgozik, hanem sokszor erre a konkrét feladatra felkészített pedagógusokkal, népművelőkkel vagy szociális munkásokkal. A darab meghatározott, nem túl nagy létszámú közönség számára készül, és olyan problémáról szól, melyről az alkotók tudják, hogy közelről érinti leendő nézőiket. A darab központi figurája, a főhős vagy **protagonista** nyomasztó helyzetbe kerül, amit egy másik szereplő, az elnyomó **oppressor** agresszív viselkedése okoz. A főhős megoldhatatlan problémája válsághoz vezet, ezzel végződik a bemutatott darab. A program ezt követő, úgynevezett **Fórum** részében a **Joker**, a program műsorvezetője, aki a társulat és a közönség közötti összekötő kapocs szerepét tölti be, ismerteti a játékszabályokat és megkéri a nézőket, hogy segítsenek megoldani a főhős problémáját. Amikor a társulat újra eljátsza a darabot, a nézők közül bárki bármelyik pillanatban megállíthatja az előadást - **Stop!** - felkiáltással és a főhős szerepébe lépve eljátszhatja saját ötletét, kipróbálhatja elgondolását a főhős helyzetének javítására. A **játészó-néző** beavatkozásával módosíthatja a főhős viselkedését, cselekedeteit és szavait, ennek megfelelően változik a darab cselekményének menete. A főhős szándékát, motivációját, valamint a szituáció adott körülményeit azonban (*hol, mikor, kik, milyen viszonyban és milyen körülmények között*) nem lehet megváltoztatni! A többi szereplő feladata, hogy úgy alkalmazzodjanak az új változathoz, úgy improvizáljanak, hogy egyúttal következetesek maradjanak figurájuk jelleméhez, és továbbra is próbálják megvalósítani a figura eredeti szándékát. A játészó-nézők csak

a protagonista szerepét vehetik át, a többi szereplő helyett nem léphetnek be játszani. Amennyiben a játészó-nézőktől több jó megoldási javaslat érkezik, a Joker választja ki a dramaturgiailag legmegfelelőbbet, és a játék ebben az irányban halad tovább.

Magyarországon lényegében kevesen használják a Fórum Színházat, bár a drámapedagógia ezt az elnevezést használja, amikor egy kérdést több szempontból vizsgál dramatikus módszerrel.

Miskolcon a Holdam Egyesület az Egyedülálló Anyák Hangja projekt keretén belül (*mely a Norvég Civil Támogatási Alap jóvoltából valósult meg*) egy lakásszínházi előadást hoztunk létre. Az elsődleges cél az volt, hogy azok az anyukák jelentkezzenek, akik még nem vettek részt hasonló színházi folyamatban. Azoknak az egyedülálló anyáknak, akik részt vettek a fórum színházi előadásban elsősorban, ahhoz hogy játészóvá válhassanak meg kellett tanulniuk a színház nyelvét, el kellett sajátítani a színház kifejezőeszközeit, ami sokszor terhelt körülmények között zajlott (*megfelelő próbahely hiánya, folyamatos logisztika, gyerekek hada, akik folyton figyelmet követeltek maguknak, teljes természetességgel*). Az első fázis egy testtudatot és mozgáskészséget fejlesztő játékos tréning volt, ahol felmérhettem, hogy nagyjából ki merre gondolkodik, mennyire van tisztában a saját korlátaival és lehetőségeivel, illetve hogy mennyire vállalja fel önmagát és azt az élethelyzetet, amiben éppen van. Ezt követte az állókép-színház technika: ahol az anyukák a gondolataikat emberi testekkel, valamint a térben lévő tárgyakkal létrehozott állóképekkel jelenítették meg. A következő fázisban bevontam őket a drámaírásba, ötleteik alapján improvizációs módszerrel hoztunk létre jeleneteket. Így körvonalazódott lépésről lépésre a TÜNDE lakásszínházi produkció, mely egy 36 éves egyedülálló anya kapcsolatainak rendszerét és problémáit mutatja be. Olyan interaktív színházi technikát alkalmaztam náluk, amely a nézők bevonására, aktív részvételére épít, célja pedig valamilyen társadalmi változás elérése volt.

Szeszák Szilvia

FÓRUMSZÍNHÁZ, AHOGY AZT EGY JÁTSZÓ MEGÉLTÉ

Az Egyedül álló anyák klubjában már augusztusban elkezdtünk beszélgetni, ráhangolódni arra, hogy rövidesen egy fórumszínházi produkciót szeretnénk létrehozni. Nem titkoltuk, hogy ezt a „merényletet” a klub tagjaival kívánjuk elkövetni. Ez elsősre a legtöbbünknek elképzelhetetlen kihívásnak tűnt. Az anyukák azt mondták, ők nem szeretnek se szerepelni, se színészkedni. Aztán volt egy-két olyan alkalom, amikor a drámapedagógia játékeit elővéve ismerkedtünk a formával, mi is az konkrétan, amire hívjuk őket.

Aztán szeptemberben bemutatkozott Szeszák Szilvia, aki később a rendező lett. Szilvinek lehangoló és magával ragadó a temperamentuma. Az első néhány alkalommal még volt lehangoltság velem, és a módszerrel ismerkedni. Érdekes, hogy eleinte több anyuka kíváncsi volt. Ez valószínű a felkészítő, lelkesítő alkalmaknak volt köszönhető, és hogy többen szeretnénk szelíden hallatni a hangunkat, érvényesíteni az érdekeinket, és nem különben kikapcsolódni és feldolgozni a traumáinkat. A fórumszínházi próbafolyamat és az előadás, mindegyik lehetőséget ad.

Az előkészítő játékok után, Szilvi feltette a kérdést ki az, aki beleugrik az ismeretlenbe, ki az aki kész időt szentelni, áldozatot hozni, hogy megpróbálhasson valami, amiről akkor még csak nagyon halvány elképzelésünk volt. Hat elköteleződött játészó maradt. Hegedűs Tímea, Bartha Mária Viola, Faragó Éva, Bánk Nikolett, Szigethi Gabriella és én, Zámboreszky Eszter.

Az idő feszítése miatt, hisz előadást kellett rövid idő alatt produkálni, a tréningre kevés idő maradt, amit áthidaltunk, Szilvi határozottsága magával ragadta a csapatot.

A darab ötletelésével, a problémák gyűjtésével kezdődött a munka. Nagyon sok beszélgetéssel, személyes történetek megosztásával, kinek mi okozza a legnagyobb terhet, mind fizikai, mind lelki értelemben. Aztán jöttek az adatgyűjtések, a kutatás, hogy mik a hatályos rendelkezések, milyen jogszabályok vonatkoznak ránk, és ezek közül mi az, ami felháborít, elkeserít, megráz bennünket.

Aztán a sok adatból és történetből kiindulva elkezdtünk jelenetekben gondolkodni, és azokat előadni egymásnak. Ez egy érdekes folyamat volt, látni egymást immár játék közben. Visszahallani mondatokat mások szájából, amit valamikor, valahol egy-egy nagyon kemény élethelyzetben zúdíttak ránk, anyákra, mikor krízisben voltunk. Vagy kimondani szerepből olyan mondatokat, amivel annak idején nekünk kellett szembeesülni, megbirkózni. Lélekemelő, és azt gondolom gyógyító folyamat volt.

Szilvi nagyon jó érzékkel vezetett minket, s ki is alakultak a szerepek. Természetesen a szituáció adta a jeleneteket. Mi az a néhány terület, ahol valódi nehézségbe ütközünk, és nem igazán találjuk a megoldás kulcsát.

Így öt jelenetünk lett. Az első, azaz a nulladik jelenet, ahol megismerkedhetünk Tünde, a főszereplő egy éjszakájával, hogyan telik magányosan, feladatokkal, anyagi gondokkal, alvászavarral terhelt. Majd jön az anya-lánya kapcsolat jelenete, amit követ a hivatalos ügyek intézésével foglalkozó rész, milyen szociális kedvezmények illetik meg őt. Aztán játszunk arról, milyen a helyzete egy egyedülálló anyának a munkahelyén, kap-e segítséget, megértést, számára is családbarát-e a munkahely. Majd a lelkiismeret furdalással terhelt szórakozás, ahol találkozik a volt sógornővel. Tőle el kell szenvednie a társadalmi megítéléseket, a férfi oldal érveit. Mindeközben Tünde mellett ott van egy alak, egy belső hang, egy alteregó, aki kimondja azokat az érzéseket, dühöt, gondolatokat, amit Tünde nem mer, vagy nem akar felvállalni.

A fórumszínház egy interaktív színház, ezért az még nem volt elég, hogy a jeleneteket bepróbáltuk, a feldolgozó részekre is kellett készülnünk. Itt fontos volt, hogy szerepben maradjunk, és úgy lépünk interakcióba a közönséggel. Ez egy nagyon izgalmas feladat volt, hisz csak élesben lehetett lemérni, megtapasztalni, hogy valóban elég ügyesek vagyunk-e, hogy elhiszi-e a néző, hogy a szereplő, akit alakítunk, az egy valóságos személy, valóságos problémákkal. Kemény feladat volt, hogy fel tudjuk-e kelteni az érdeklődést, hogy be tudjuk-e vonni őket, hogy hajlandók-e tanácsot megfogalmazni, megoldást javasolni Tündének.

Nagyon boldogok voltunk az első előadás után, mert működött. A nézők felháborodtak, megráncgolóztak, és igazságot szerettek volna. Sokan mondták, hogy valódi színházi élményben volt részük, sokan pedig azt jelezték vissza, hogy még napokig beszédtema volt a kollégáival az előadás témája, a helyzetek a szituációk. A sikerre való tekintettel, második előadás is volt. És sorra jönnek a meghívások, mert egyre inkább téma a mai nő valósága, amivel sajnos egyre többünknek kell szembenéznünk.

Úgy érzem, ha ezt a harcot nem egyenként kell vívni, hanem összefogva, közösen, akkor talán, könnyebb helyzetben lehetünk, mind személyes szinten, mind társadalmilag.

Azt gondolom, hogy több szinten sikerült előremutatni lépéseket tenni ezzel az előadással. A játészók közössége, a támogató közeg alakulása elvitathatatlan. A nézőket sikerült megmozgatni, talán más szemmel néznek majd a témára. Abban pedig bízom, hogy ez a fajta szelíd lobbiz tevékenység eljut azokhoz az értő, érzékeny fülekhez, akik hajlandók cselekvő kezeket nyújtani nekünk, egyedülálló anyáknak, és a gyermekeinknek.

Zámboreszky Eszter

A NÉZŐTÁRSADALOM ÉRZÉKENYÍTÉSE

Kritika a *Tünde* c. részvételi színházi előadásról

A Holdam Egyesület *Egyedülálló anyák hangja* projektjének keretében láthatjuk a *Tünde* című részvételi színházi előadást. Főszereplője a címben megnevezett hölgy, aki nem régen vált el férjétől, egyedül neveli gyermekeit. A részvételi színház műfajilag a fórumszínházból ered, ami a hagyományos fogalmi értelmében az elnyomottak színháza. A társadalom olyan tagjainak a hangján szólal meg, akiket senki nem kérdez, nem von be a döntéshozatalba, de ők maguk is ritkán állnak fel, hogy tiltakozzanak bármi ellen is. A társadalom ezen csendes, de tömegszerűségében és problémáinak súlyában jelentős rétegébe Tünde élethelyzetein keresztül kapunk bepillantást.

Az előadás a főszereplő életének négy szegmense - édesanyjával való viszonya, munkahelyi kapcsolathálója, volt férjével és annak családjával való kapcsolattartása és a társadalom felől érkező anyagi segítség - tükrében kérdez rá, hogyan tudja megoldani, meg tudja-e egyáltalán oldani az életét? A négy szegmens olyan lehetséges irányokat mutat, ahonnan támogatás érkezhetsz számára. De ezekben a támogatásokban nagyon sok a negatív előjel: nincs vagy nem lényegi, nem akkor és úgy jön, ahogy szükség lenne rá. Sőt, átfordulhat az ellenkezőjébe, álcázott kihasználással válik vagy éppen nyílt vádalmazásként még csak a szándéka sem jelenik meg. Tünde és mint az általa képviselt társadalmi réteg legtöbb tagja igyekszik, nagyon igyekszik fenntartani válás után is a saját és gyerekei életét. Valahogy, ha keservesen is, de megoldja, megoldják. Összeszorított szájjal, nem panaszkodva-követelőzve teszi a dolgát. Helyzete elég reménytelen, mintha az egész világ elene lenne. Magányosan és csendesen áll szemben azokkal, akinek pedig módjában állna segíteni neki, de valamiért nem teszik. Helyzete a társadalom azon sajátos ösztönét mutatja meg, miszerint nem figyel arra, aki nem kiabál, sőt a gyengébbé még időnként jól is esik belerúgnia. Mintha senki nem akarná észrevenni, megérteni, hogy itt most Tünde személyén keresztül valójában egy kis család kerülhet mind egzisztenciális, mind érzelmeileg veszélybe.

Tünde karaktere nagyon törekeny, hallgatag és elszánt. Mindent nem tehetnek meg vele, de azért elég sok mindent ahhoz, hogy ne legyen könnyebb az élete. A kiszolgáltatottság és csendes ellenállás mezején egyensúlyozik. Finom, suttogó szarkazmusát egy fehér ruhás női alak hangosítja ki, aki mintegy alteregójaként helyette mond ki dolgokat. Tünde belső, tiltakozó hangja időnként átvált a társadalom hangjába és pszichológizáló vagy éppen szociológiai definíciókkal kommentálja a történeteket. Az alteregó jelenléte érdekes, szórakoztató, bár nem mindig konzekvens eleme a darabnak. Szerencsésebb lenne letenni a voksot valamelyik belső hang mellé: a lázadó, ellentmondó beslő ént képviselni vagy a társadalom szuperegóját, aki a világ működésére cinizmussal és iróniával tekint?

A darab feszített mondnivalójának kényszerében a szereplők nem egyszerűsödnek típusokká. Jellemük konzekvensen felépített, ugyanakkor meglepetéseket is tartogatnak a nézők számára. Hús-vér karaktereiket még úgy is megőrzik, hogy a színészek amatőrök és a maguk problémavilágából játszanak. Ahogy megjelennek a színen, máris megteremtődik körülöttük valami sajátos aura. Valóságosságuknak köszönhető, hogy amikor a részvételi színház azon jellegzetes elemei következnek, amelyekben a nézők lesznek megszólítva, akkor csakugyan van kikkel beszélgetni. Talpraesetten és önmaguknak nem ellentmondóan képesek válaszolni, vitatkozni, reagálni a közönség felől jövő helyzetekre. Az egyes jeleneteket ugyanis megszakítják az azokat feldolgozó, interaktív szituációk, amelyekben a nézők a darab részesei lehetnek. Az előadás egyik

legnagyobb érdeme, hogy ezeket a helyzeteket nagyon érdekesen és változatosan mozgatja. Nézőként hol a szereplők helyére állhatunk be, hol súghatunk nekik, de van hogy egyszerűen botcsinálta pszichológusokként megpróbálhatunk értelmezni egy lélekteni drámát, és van hol parázs vitába keveredhetünk a társadalmi támogatási rendszer elégtelen és körülményes bürokratikus felől. Egy fórumszínházi darab esetében a nézők reakciója, bevonódási szándéka a legtitkosabb fokmérője a problémákra megnyitott érzelmeknek, értelemnek. Az előadáson egyik-másik jelenet utáni interaktív szituációban a moderátornak kell leállítani a nézői kérdések, hozzászólások áradatát. Az, hogy a közönség-közönség-szereplések ennyire elevenek tudtak lenni, az annak köszönhető, hogy az egyes jelenetek majdnem mindegyikének sikerül elkerülnie egy nem túl szerencsés, elég gyakran felbukkanó fórumszínházi gyakorlatot. Miszerint a felvetett probléma oly általános, hogy ahhoz a néző vagy a saját projekciós mechanizmusai vagy a társadalmi sztereotipizálás mentén tud csak kapcsolódni. A feloldott helyzet kulcsa a kidolgozott szituációk konkrétságában és hitelességében van. Egyetlen jelenetben döccsen kicsit a valóság-varázs, amikor a színészek túlzottan leegyszerűsítő - sorstársak a hivatali sorbanállásnál - típusok eljátszásába kényszerülnek. Érthető a rendezői szándék: a társadalmi nem-támogatottság felelőtlenségét valahogy meg kell jeleníteni! Mivel a részvételi színházi darabok előadásról-előadásra változnak aszerint, hogy milyen volt a közönség visszajelzése, reakciója, remélhetjük, hogy az elkövetkező előadások alatt ezt a társadalomkritikai üzenetet is sikerül valahogy létezőbbé formálni!

A részvételi színház esztétikai értéke nem önmaga felé mutat. Azt vállalja, hogy hitelesen, elgondolkodtatóan felmutat egy metszetet a világ problematikuságából. Az előadás ereje a kidolgozott-kijátszott élethelyzetek mélységéből ered. Tud-e olyan sűrű-tömény szituációkat bemutatni, amelyek a szereplők tényleges problémáira reflektálnak? A próbafolyamat hoz-e olyan felismeréseket, amelyekkel a szereplők a maguk életét előrébb tudják vinni? A közönség rá tud-e csodálkozni valami meg nem világítottára a körülöttünk lévő világból? E darab esetében a hitelesség, szellemesség, az elég jó színészi játék mentén sok felismeréshez eljutunk. S az a fojtogató érzés is tisztán megjelenik bennünk, a nézőkben, hogy "Kedves Egyedülálló Anya! Kiabálj, kérlek, mondd el, hogy nehéz, képviseld a jogaidat és rázz le magadról minden megbélyegző sztereotípiát!" S talán egy következő fórumszínházi darabban az is megjelenik majd, hogy mi, akik lehetnénk a szomszéd, a barátnő, a jóindulatú társadalom, hogyan tudnánk jól segíteni?

Tuczai Rita

Rendező: Szász Szilvia

Szereplők: Barta Mária Viola, Bánk Nikolett, Faragó Éva, Hegedűs Tímea, Szigethy Gabriella, Zámboreszky Eszter

AKTÍV ANYÁK HANGJA

Az Aktív Anyák Hangja magazin eredetileg egy azonos nevű - a Svájci Alap támogatásában megvalósuló - projekt része volt, melyet a miskolci Holdam Egyesület bonyolított. A projektjeink célja azóta is változatlan: újszerű, kreatív cselekvésmódokat dolgozunk ki és működtetünk a különböző társadalmi háttérű anyák összefogására, aktivizálására és egyéni szociális problémáik közös megoldására. A hátrányosabb helyzetű női csoportok önszerveződő képességét szeretnénk megerősíteni azzal, hogy gondoskodó női csoportba vonjuk be őket. A csoportban az egyéni élethelyzeteken keresztül dolgozunk fel olyan sokunkat érintő témákat, mint családjukat egyedül fenntartó anyák, családon belüli erőszak, önismereten nyugvó életstratégia, anyák esélyegyenlőségének kérdései, a biztonságos családi és lokális terek-közösségek megteremtése. Az eredeti projekt ideje lejárt, de szelleme, céljai tovább jöttek velünk.

Első számunk fókuszja az *erős nőkön* volt. Kiinduló tapasztalatainkat Kázmárkról, a kázmárki roma nőktől gyűjtöttük be. Második számunkat a miskolci Lorántffy Zsuzsanna Református Kismamaházban szerzett élményeink ihlették: tudunk-e segíteni, hogy tudunk segíteni a bajba jutott nőtársainknak, milyen társadalmi összefogás-történetek lehetnek hogy a nők elleni erőszakra felhívjuk a figyelmet? Harmadik számunk az

Avasi Lakótelep kisgyermekes anyáinak összefogásáról szólt. Negyedik számunk témája a Holdam Egyesület. Bemutattuk történetét, működésének sokféleségét, szervezeti felépítését. Szándékaink szerint folytatjuk az Aktív Anyák Hangja magazint is, megmutatva az újabb és újabb terephelyszíneink tanulságait.

Ötödik, jelen számunk már a norvég civil támogatási alap támogatásában jelenik meg és hagyományainknak megfelelően kapcsolódik az éppen futó egyedülálló anyák hangja projekt problémafelvetéseihez, tereptapasztalataihoz. Projektünkkel a társadalmi szemléletet szeretnénk formálni. Legelőbb is magát a célcsoportét: bátran adjon hangot problémáinak, vállalja fel szükségleteit, kérjen segítséget! Legyen proaktív és dolgozza ki azokat a helyzeteket, találja ki azokat a lehetőségeket amelyek megkönnyíthetik életét. Bízson a közösségi problémakezelésben. Ezzel együtt a női szolidaritás és a komplex társadalmi felelősségvállalás iránti fogékonyságot szeretnénk erősíteni a helyi társadalomban.

Főszerkesztő: Tucza Rita
Szerkesztő: Gruber Gabriella, Rácz Linda
Laptervezés, tördelés: Tellinger András
Képszerkesztő: Tucza Rita
Fotókat készítette: Tucza Rita